

[Ministeren for Grønland.]

Den i Danmark indførte adgang til taktregulering for lønmodtagergrupper, der hidtil har haft procentvis dyrtidsregulering, kan ikke overføres til Grønland, såfremt lønudjævningspolitikken skal kunne fortsætte. I stedet er der åbnet adgang til en supplerende regulering af lønningerne, der skal ske under hensyntagen til den økonomiske situation i Grønland, og således at udviklingen henimod rimelige indkomstrelationer til andre grupper fremmes.

Jeg skal i øvrigt henvise til bemærkningerne til lovforslagene.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale lovforslagene til det høje tings velvillige behandling.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Da tillægsbetænkning først er omdelt i går, kan den første sag på dagsordenen kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredje behandling af forslag til lov om Statens Uddannelsessstøtte. [Optaget af Tove Nielsen].

(Lovforslag nr. 18. Fremsat 24/1 75 af undervisningsminister Tove Nielsen. Taget tilbage af undervisningsminister Ritt Bjerregaard. Optaget af Tove Nielsen. Første behandling 7/3 75. Betænkning 21/3 75. Anden behandling 2/4 75. Tillægsbetænkning 3/4 75).

Der var stillet 3 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Søgaard (S):

I konsekvens af, at vi ikke kan deltage i det forlig, der her er indgået omkring Statens Uddannelsesstøtte mellem de forligspartier, som på baggrund af besparelserne har vedtaget dette, kan vi heller ikke

stemme for de konsekvensændringsforslag, der skal stemmes om her i dag, og vi afholder os fra at stemme om disse.

Edele Kruchow (RV):

Det radikale venstre giver tilslutning til ændringsforslagene.

Som tilkendegivet under tidligere behandling af lovforslaget vil det radikale venstre stemme for lovforslaget. Også med henvisning til, hvad vi før har sagt, har vi overvejet mulighederne for på en eller anden måde at mildne overgangen til udelukkende statsgaranterede lån. Derfor opfordrer vi i tillægsbetænkningen undervisningsministeren til som midlertidig ordning at fremsætte forslag om en forøgelse af det beløb, der stilles til rådighed for stipendier i støtteåret 1975-76. Begrundelsen herfor er dels de . . .

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg må gøre opmærksom på, at forhandlingen nu drejer sig om ændringsforslagene.

Edele Kruchow (RV):

Ja men det her er jo også ændringer i . . .

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Det er ændringsforslagene, vi drøfter nu.

Edele Kruchow (RV):

Ja men så må jeg henvise til, hvad vi har udtrykt i tillægsbetænkningen ud over det, vi har udtrykt i den tidligere betænkning.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 1-3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Søgaard (S):

Det forslag, som forligspartierne nu her har lagt op til, har vi ved tidligere lejlighed drøftet her i salen, men meget lidt i udvalget, hvor man ikke rigtig har haft tid til at gennemdrøfte de virkelige konsekvenser, dette forslag indebærer. Men jeg tror nok, at adskillige af udvalgsmedlemmerne er blevet opmærksom på, at man her rammer ind i en gruppe af yngre medborgere, som får forrin-

[Søgaard.]

gede vilkår at leve under, hvis dette forslag vedtages ved denne tredje behandling.

I går mellem anden og tredje behandling havde vi besøg af de kursusstuderende, som jo er en gruppe af ældre medborgere, en hel del af dem er gifte og har børn. De kommer altså i den situation at få så forringede vilkår, at vi fik fornemmelsen af, at mange af dem faktisk måtte opgive deres studier, hvis dette forslag bliver gennemført. Jeg synes, også på baggrund af, at jeg ikke mener, at det har været hensigten fra alle partierne i hvert fald med den ordning, man her ønsker gennemført...

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg må anmode om mere ro i salen.

Søgaard (S):

... at en sådan situation skulle opstå, at man endnu en gang bør tage op til overvejelse, om man ikke bør trække dette lovforslag tilbage til fornyet drøftelse i udvalget.

De ændringer, som her tidligere blev påpeget af det radikale venstre for ligesom, som jeg sagde det med en let omskrevet form, at mildne luften for de klippede får, har vi også prøvet at få forhandlinger om. Det er ikke lykkedes os at få gennemtruffet eller gennemført nogen form for mildnelse af overgangen til den særlige nyordning, man her ønsker gennemført for de unge uddannelsessøgende i samfundet. Der er altså ikke noget kød på dette ben, og det er der, så vidt vi kan skønne, desværre heller ikke — vi takker for tilsagn fra det radikale venstre — sikkert på det, der står i tillægsbetænkningen om, at ministeren skal søge at fremsætte forslag for at få en forbedret ordning med hensyn til stipendieforholdene for de uddannelsessøgende. Det er desværre tilsyneladende sådan, at her kan der ej heller skabes flertal, og derfor må vi beklageligvis sige, at vi står over for en ordning, som hårdt og brutalt vil ramme ind i de uddannelsessøgendes økonomiske vilkår og dermed skabe den reaktion, som jeg desværre frygter vil komme rundt omkring hos de uddannelsessøgende.

Vi kan for socialdemokratiets vedkommende ikke være med til at gennemføre noget sådant og må afvise det også ved denne behandling.

Brixtofte (V):

Ved nogle demonstrationer uden for dette hus er der omdelt nogle løbesedler, der på ganske vildledende facon kan få mange unge til at afholde sig fra at gå i gang med en uddannelse.

Ikke mindst på baggrund af de mange vildledende oplysninger, der er om dette forhold, vil jeg være nødt til her at slå fast inden afgørelsen, at ingen unge skal afholde sig fra at gå i gang med en uddannelse; der er sikret det fornødne finansieringsgrundlag, mens man er i gang med sin uddannelse. Det er endda sådan, at lovforslaget sikrer en større samlet finansiering, mens man er under uddannelse.

Den forskel, der indtræffer efter lovforslagets vedtagelse, er, at de, der har afsluttet en lang uddannelse og får en stor indkomst, skal betale mere tilbage til det samfund, der har bidraget til deres uddannelse. De højt-lønnede skal betale mere tilbage, for at arbejderen, landmanden, håndværkeren og alle de skatteydere, der har en mindre indtægt, kan få en skattelettelse. I venstre anser vi en sådan omfordeling for rimelig, og jeg vil understrege, at vores forslag betyder, at alle uanset økonomisk baggrund kan gå i gang med en uddannelse.

Edele Kruchow (RV):

Jeg skal kort give begrundelsen for vort ønske om en midlertidig forøgelse af stipendiesummen i det kommende studieår. Begrundelsen er dels de øjeblikkelige vanskeligheder ved at skaffe sig indtjening under uddannelsen, dels ønsket om at mildne overgangen til de statsgaranterede lån.

Jeg vil også understrege, at vi i denne sammenhæng særlig tænker på mennesker, der som voksne efter at have været ude i praktisk arbejde påbegynder et studium, der også kan have længerevarende karakter.

Hr. Brixtoftes bemærkninger om finansieringsgrundlaget skal jeg afholde mig fra at gå ind i en diskussion om i dag. Jeg mener dog, det i højeste grad må bero på en vurdering, og hvis man ser tilbage på de tidligere behandlinger af forslaget, så vil man konstatere, at jeg ikke kan være enig med hr. Brixtofte.

Gerda Møller (KF):

Det konservative folkeparti kan anbefale

[Gerda Møller.]

lovforslaget med de ændringsforslag, som er stillet. Det er måske ikke skrevet lige efter konservativ recept, men det er et skridt i den retning, vi ønsker, nemlig på længere sigt at få stipendiestøtten erstattet af en ordning, der i højere grad bygger på lån, således at uddannelsen ikke alene bliver en investering for samfundets skyld, men også for den enkelte uddannelsessøgendes.

Med disse ord anbefaler vi altså lovforslaget.

Jørgen Junior (FP):

Fremskridtspartiet finder ikke, dette lovforslag er en god og fuldgyldig løsning. Det har vi sagt flere gange, men vi stemmer for lovforslaget, fordi det går en lille smule i den rigtige retning. Vi mener, der skal adgangsbegrænsninger til. Vi mener, der skal en helt ændret indstilling til, men sådan som tingene ligger for øjeblikket, kan vi kun sige ja til dette lovforslag og opfordrer altså til at stemme for forslaget.

Kristine Heltberg (SF):

Nu i sidste øjeblik vil jeg igen på det skarpeste advare mod det, der er ved at ske ved det lovforslag, der er med til at lægge ganske urimelige byrder på landets uddannelsessøgende. Det gælder dem, der har tænkt sig at fortsætte deres undervisning ved de højere læreanstalter og i forvejen har en eller anden uddannelse, og måske i ganske særlig grad, som vi blev belært om det i går, dem, der som voksne vil tage en eller anden undervisning op og uddanne sig videre.

Det er en af de ganske urimelige foranstaltninger, der lægger sig til en hel række andre af samme slags, et helt system af indgreb over for landets uddannelsessystem. Jeg fatter ikke, at man vil gøre det i den situation, landet står i, da vi som bekendt kun råder over en veluddannet befolkning som eneste kapital. Jeg mener, det er et samfundsskadeligt indgreb, en samfundsskadelig lov, og jeg kan ikke stærkt nok advare imod at stemme for den.

Freddy Madsen (DKP):

Ja, man må jo sige, at flertallet i denne sag uden at ryste på hånden og uden den forvirring, som ellers præger nogle af de ned-

skæringer, man har gennemført, nu vil ramme de uddannelsessøgende meget hårdt. Jeg synes også, at der i de tilkendegivelser, der specielt i de sidste dage er kommet fra de kursusstuderende, og som andre ordførere allerede har omtalt, ligger en sådan afklaring af en række af de sociale aspekter i det, at det burde have fået i hvert fald nogle til at tage deres stilling op til overvejelse. Der har ikke rigtig været lydhørhed over for, at det faktisk ville betyde en yderligere sortering i uddannelsessystemet. Men netop når vi i disse dage har diskuteret de kursusstuderende, så viser det sig jo, at det er mennesker, der af forskellige årsager er trådt ud af uddannelsessystemet på et tidspunkt, men senere agter at vende tilbage til det. Man tager næppe fejl, hvis man antager, at hovedparten af dem kommer fra de socialt dårligt stillede lag i befolkningen, og det er altså dem, man nu primært hårdt rammer.

Hr. Brixtofte siger, at man jo ikke behøver at opgive sin uddannelse af den årsag. Det er muligt, man ikke behøver at opgive sin uddannelse, men specielt netop for den gruppe af mennesker, som på et sent tidspunkt kommer ind i uddannelsessystemet, og hvor der findes nogle intelligensreserver, som samfundet ubetinget har brug for, er det en yderst betænkelig sag, at man øger gældsbyrden med adskillige tusinde kroner. Der findes eksempler på, at det også her drejer sig om mennesker, der har børn, som vokser op, og hvor forældrene på det tidspunkt, de skal til at betale deres egen studiegæld tilbage, også må være med til at sikre disse børns uddannelse.

Det er, uanset hvad man forsøger her at argumentere med, et ganske asocialt forslag.

Så vil jeg gerne sige om et specielt punkt, spørgsmålet om uddannelsesstøttereserven, som man nu med et flot pennestrøg bringer af vejen, på trods af at det må stå helt klart, at denne reserve faktisk tilkommer de uddannelsessøgende. Det er jo fru Tove Nielsen, der har optaget dette forslag, og jeg synes, det er interessant at gøre opmærksom på, at mens fru Tove Nielsen var undervisningsminister, omtrent for et år siden, den 18. april — det var dengang, den gamle uddannelsesreserve var til diskussion — meddelte hun rådet for uddannelsesstøtten, at da støtterejerne for støtteåret 1974-75 er

[Freddy Madsen.]

fastsat med henblik på fuld anvendelse af bevillingen, skulle de uddannelsessøgende i det kommende støtteår få fuld kompensation for de indtrufne prisstigninger.

Det var altså hensigten her at udbetale uddannelsesstøtten i fuldt omfang. Men da rådet allerede i august måned måtte meddele, at man på grund af de administrative vanskeligheder ikke havde kunnet udbetale beløbet fuldt ud, så der var en reserve alene i år på 30 mill. kr., nægtede den daværende undervisningsminister at udbetale midlerne. Nu er man altså nået dertil, at man siger, at disse penge skal væk, dem skal staten spare, de inddrages til fordel for statskassen. Det er en ganske urimelig måde at behandle de uddannelsessøgende på, men det er altså det, man vil i den nuværende situation.

Så vil jeg godt sige om de radikale bemærkninger i tillægsbetænkningen, at jeg ikke synes, at det figenblad, som de radikale her søger at betjene sig af, er så forfærdelig meget værd. Det kan ikke skjule den kendsgerning, at det radikale venstre i hele denne sag har fulgt flertallet, har været parat til som de andre at beskære og nedskære bevilingerne til uddannelsesstøtten. Den opfordring, der nu ligger til undervisningsministeren om dog at lappe lidt på tingene hen ad vejen, ved man jo udmærket i det radikale venstre er uden enhver form for bund i realiteterne. Derfor tror jeg ikke, der er andre i denne sal, der har nogen tro på, at denne bemærkning i tillægsbetænkningen skal tjene til andet end at fortælle, at det radikale venstre, på trods af at man for fuld fart deltager i nedskæringen, så gerne alligevel vil give det udseende af, at man dog er lidt anderledes end de andre.

Men det er jo også noget betegnende i hele det hastværk, som har omgivet denne sag, at det ikke har været muligt så meget som at diskutere, om der eventuelt på det grundlag kunne udformes et ændringsforslag. Det er der ikke givet mulighed for, fordi man nu skal have denne sag igennem i hurtig og hast. Vi har ikke i dag afvist at give den dispensation for behandlingen af lovforslaget, som man kunne have gjort. Det har vi ikke gjort, fordi sagen nu er så langt fremskreden, og det er klart, at den vil blive vedtaget, og at yderligere forsinkelser derfor blot kan tjene til, at der vil ske forsinkelser

med hensyn til udbetaling af støtten i indeværende år. Men det er en grov måde, man har kørt denne sag igennem på, og det er en ny demonstration af, at når man her i tinget skal have gennemført ting, der har med nedskæringer at gøre, så kan det gøres overordentlig hurtigt, mens man skal have lange og dybtgående overvejelser, når det gælder om at gennemføre selv små forbedringer.

Men nu vel, vi er nået til afslutningen på denne sag. Man har åbenbart fra flertallets side ment, at den gruppe, man her stod over for, ikke havde så store muligheder som andre befolkningsgrupper for at reagere, for at skabe vanskeligheder for gennemførelsen af sagen. Men jeg tror, at man skulle overveje, om man ikke undervurderer denne situation, om man ikke kommer til at opleve, at det, man her gennemfører, set i sammenhæng med de øvrige nedskæringsforslag, som folketinget gennemfører i denne tid, vil bevirke, at man ude omkring alvorligt vil diskutere, hvordan man forhindrer og bremser det nedskæringsfelttog, som det borgerlige flertal i dette ting nu gennemfører på alle leder og kanter. Kan det ikke bremses i dette ting, så er det sandsynligt, at befolkningen ude omkring igennem de diskussioner, igennem de aktioner, som gennemføres, også kunne belære det høje tings medlemmer om, at der i virkeligheden er en anden indstilling.

Steen Folke (VS):

Det nytter ikke noget at appellere til det flertal, som agter at gennemføre dette lovforslag nu. De ved udmærket, hvad de gør. Selvfølgelig ved de godt, hvilke katastrofale konsekvenser dette vil få for tusindvis af uddannelsessøgende. De ved udmærket godt, at det vil medføre en større social slagside, at det i særlig grad vil blive unge fra arbejderhjem, som vil blive holdt ude fra forskellige former for videregående uddannelse. De ved i det hele taget godt, hvad konsekvenserne af dette forslag bliver, det er og vil blive gennemført med stor kynisme.

Forslaget slår oven i købet to fluer med ét smæk, set fra et borgerligt synspunkt. Det er altså medvirkende til at give nogle statslige besparelser, sådan at øget kapital kan kanaliseres ind i det private erhvervsliv, og det er det ene formål med dette forslag såvel

[Steen Folke.]

som med mange andre forslag, der passerer folketinget for tiden.

Det andet formål med forslaget er tilsvarende at kanalisere arbejdskraft med et minimum af kvalifikation ind i det private erhvervsliv. Ud fra nogle forholdsvis kortsigtede hensyn og betragtninger over, hvad der er nødvendigt for at komme ud af den krise, som det kapitalistiske samfund har bevæget sig ind i, gennemfører man dette forslag tilligemed en lang række andre, og man er udmærket godt klar over, hvilke konsekvenser det får. Jeg mener derfor, at man må se i øjenene både herinde og især uden for folketinget, at appeller til folketinget og appeller til statsmagten nytter ikke noget. Det er kommet dertil, at det er nødvendigt at tage sagen i egen hånd for dem, det går ud over. Det har de studerende på tidligere tidspunkter vist at de var rede til gennem forskellige aktioner. De har også vist, at de var rede til at sætte magt bag deres krav dér, hvor de havde mulighed for det. Jeg tænker f. eks. på den huslejeboycot, der har løbet i månedsvis vinteren igennem på en lang række kollegier landet over.

Jeg mener, det er den form for aktioner, hvor man sætter magt bag sine krav, som er vejen frem. Hvis man skal nå at gennemføre noget i kampen for sine rettigheder, ja, så er det nødvendigt at gribe til den slags midler, for det er helt klart, at folketinget ikke varetager de uddannelsessøgendes interesser, ikke varetager de socialt dårligt stilledes interesser, ikke varetager lønarbejdernes interesser. Hvis disses interesser skal varetages, så må de varetages uden for dette folketing, det gælder også i denne sag.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg må anmode om mere ro, specielt i siddegangen.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg tillader mig at tage ordet her, selv om jeg kun er på gæsteoptræden. Jeg gør det i egenskab af uddannelsessøgende ved Københavns universitet. Jeg gør det også i overbevisning om, at det faktisk er meget svært at argumentere her, at det er en kamp mod vejrmøller, for her er det ikke den vir-

kelighed, der eksisterer udenfor, der gælder, her er det simpelt hen et spørgsmål om at bevare den etablerede magt.

Det, der sker her, er, at man vil forhindre de mennesker, der skaber værdierne i dette samfund, i at have mulighed for at besætte nogen som helst nøglepositioner i statsadministrationen eller andre steder. Formelt kommer der til at gælde de samme regler, som gælder inden for retsvæsenet: enhver kan bruge retsvæsenet formelt, men reelt er det dem, der har penge, der kan benytte sig af det.

Det samme kommer til at gælde uddannelsesvæsenet. Jeg må konstatere, at hvis man er født på Nørrebro, har syv søskende og har tilladt sig at få børn og har ernæret sin egen mand, medens han havde uddannelsesstøtte, så kan man altså ikke tillade sig selv at forlange at få en uddannelse. Her er det janteloven, der gælder: du skal ikke tro, du er noget.

(Kort bemærkning).

Jørgen Junior (FP):

Når VS taler om kynisme, må man råbe lidt gevalt. Der er tale om fornuft. Vi ved alle sammen, at der i dette samfund er blevet udsluset alt, alt for mange uddannelsessøgende, og vi har fået en overproduktion, som samfundet overhovedet ikke kan absorbere. Derfor er det særdeles betænkeligt, når der opfordres til mangel på respekt for det demokrati, som dette folketing meget gerne skulle . . .

(Uro på tilhørerpladserne, hvorfra der nedkastes sedler).

... ja, dér kan man altså se . . ., men det er jo åbenbart det, som VS — det er det, som VS' opfordringer resulterer i. Med andre ord, jeg må opfordre til, at man ikke opfordrer til udenomsparlamentarisk virksomhed

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal ikke forlænge den debat, vi har her — den socialdemokratiske ordfører har redegjort for socialdemokratiets synspunkter — blot fastslå, hvad jeg har fastslået ved andre behandlinger, og hvad jeg har haft lejlighed til at redegøre for i folketingets uddannelsesudvalg, nemlig at tidsfristen for

[Undervisningsministeren.]

dette forslag langt er overskredet, at det ikke vil være muligt at klare de administrative ændringer forsvarligt, og jeg har derfor gjort opmærksom på, at det vil få konsekvenser for udbetalingen af uddannelsesstøtten til de studerende på den anden side af sommerferien.

Jeg vil godt fremhæve én ting mere, som jeg også tidligere har fremhævet, nemlig at dette lovforslag ikke er nogen besparelse. Jeg har redegjort for og advaret imod konsekvenserne af lovforslaget, specielt vedrørende tilbagebetalingen.

Hr. Brixtofte var inde på, at man ikke behøvede at være bange. Vi ved fra undersøgelser — det er ikke noget, vi behøver at gætte på — at netop en stor tilbagebetalingsbyrde afholder adskillige unge fra at gå i gang med en uddannelse, og vi ved også, at det ikke er tilfældigt, hvem der ikke går i gang med uddannelsen.

Så skal jeg beklage, at den drøftelse i udvalget mellem anden og tredje behandling, som først og fremmest de radikale havde ønsket, ikke førte til, at de radikales gode vilje gav sig et mere kontant udtryk end det, man nu har vist her i tillægsbetænkningen.

Så skal jeg slutte med at ønske, at det vil være muligt for folketinget i næste samling at finde den bedre ordning for uddannelsesstøtten, som så mange partier har efterlyst, også ved tredjebehandlingen i dag. Jeg tror, der kun er et enkelt parti her i folketingssalen, der har erklæret sig tilfreds med udformningen af det lovforslag, som efter alt at dømme bliver vedtaget i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

(Tilråb fra tilhørerpladserne, hvorfra løbesedler nedkastedes).

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg gør opmærksom på, at demonstrationer i tinget ikke er tilladt.

(Fortsat uro på tilhørerpladserne).

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Mødet er udsat, indtil tilhørerpladserne er ryddet for urostifterne.

Mødet genoptages i dag kl. 11.35.

Mødet udsat kl. 11.29.

Mødet genoptaget kl. 11.35.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg må bede medlemmerne indtage deres pladser, idet vi går over til afstemningen.

Jeg skal gøre opmærksom på § 38 i folketingets forretningsorden:

„Hvis tilhørerne ikke forholder sig rolige og tavse, kan formanden lade dem, der forstyrrer roen, og i fornødent fald samtlige tilhørere fjerne.“

Lovforslaget

vedtoges med 95 stemmer mod 62; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Første næstformand (Nathalie Lind):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger [af Glistrup m. fl.].

(Lovforslag nr. 71. Fremsat 21/2 75. Første behandling 13/3 75. Betænkning 20/3 75. Anden behandling 2/4 75. Tillægsbetænkning 2/4 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

forkastedes med 115 stemmer mod 42; 1 medlem stemte hverken for eller imod.